

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петър Кирилов Нешев, Тракийски университет – Стара Загора, избран за член на Научно жури по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от Андреа Хрисанту, съгласно Заповед № 2232/20.10.2023 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ и определен за изготвяне на становище на основание Протокол № 32/16.10.2023 г.

Относно: представен дисертационен труд на тема „Взаимовръзки между идентичност, себеуважение и комуникационно безпокойство при ученици в юношеска възраст от Република Гърция“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2.

Психология, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“ с автор Андреа Хрисанту.

За разработването на становището ми бяха предоставени дисертационен труд, автореферат, автобиография на кандидата. Документите показват, че Андреа Хрисанту е изпълнила успешно всички предвидени дейности в индивидуалния учебен план за целия срок на докторантурата и е преминала успешно през необходимата процедура за допускане до защита за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ съгласно Закона за висшето образование, Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав в Югозападен университет „Неофит Рилски“.

Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд е смислено и обосновано изследване на актуален и значим проблем от областта на съвременната педагогическа и възрастова психология. Разработваната проблематика е изследвана компетентно и мотивирано. Авторката ясно обяснява взаимовръзките между идентичността, себеуважението и комуникативното безпокойство сред изследваните ученици от Република Гърция. Дисертационният труд се състои от въведение, три глави, заключение, литература, приложения и е в обем от 246 страници. Текстът съдържа 29 таблици и 17 приложения. Ползвани са адекватни научни източници, съответно 95 на гръцки език и 343 на английски език.

Актуалност и значимост на темата на изследването

Андреа Хрисанту посочва във въведението значението на ангажиментите, мотивацията и психологическия баланс за формирането на идентичността на юношите. Авторката вярно отбелязва, че социалната тревожност на подрастващите е сериозен научен проблем и намирането на ефективни интервенции за преодоляването на тревожността непрекъснато стимулира интереса на изследователите (с. 5). Правилно са определени работните понятия идентичност, подрастващ ученик, комуникативна тревожност, самооценка. Андреа Хрисанту разкрива най-важните особености на юношеската възраст и значението ѝ за когнитивното и емоционалното развитие на личността.

Теоретична аргументация на изследването

В първа глава със заглавие „Теоретични възгледи” Андреа Хрисанту извършва сполучлив сравнителен анализ на различни научни концепции и теоретични подходи за обяснение на етапите на юношеството, промените, които настъпват при подрастващите, самочувствието и комуникативната тревожност. Авторката разглежда подробно кризата на идентичността в юношеството и нейното влияние върху тревожността, чувството за вина, отношенията с родителите и с връстниците. Тя посочва факторите, които застрашават самочувствието на юношата: социалния стрес, неуспехите в училище, проблеми в семейната среда. Защитните механизми, които юношите най-често използват са емоционална изолация, бягство, блян, изместване.

Психологическа специфика на изследването

Една от силните страни на труда е в разкриване на психологическата специфика и проявите на тревожността в юношеска възраст. Психологическото съдържание на юношеската тревожност включва училищното представяне, смисълът на живота, здравето и социалните контакти. Авторката отделя съществено място и на отличителните характеристики на юношите, предразположени към повишени нива на тревожност.

Тревожността отключва психични проблеми като лошо настроение, раздразнителност, нервност, конфликтност, агресия и автоагресия. Според Андреа Хрисанту едни от възможните начини за намаляване на тревожността са развиване на умения за постигане на успех, изграждане на умения за справяне с тревожността в класната стая, ангажиране на учениците в дейности, които стимулират диалога, критичното мислене и самочувствието на учениците.

Практическа страна на изследването

Във втора глава авторката представя целта, хипотезите, дизайна, участниците и методите на проведено от нея емпирично изследване. Тя е изследвала връзките между идентичност, самооценка и комуникативна тревожност при ученици в подрастваща и в юношеска възраст.

Изследването е много добре планирано, организирано и реализирано на практика. Изследвани са следните психологически конструкти: а) ситуативна тревожност, б) личностна тревожност, в) концепция за себе си, г) самовъзприятие, д) самооценка, е) училищни компетенции. Използвани са въпросник на Спилбъргър за измерване на тревожността като състояние и черта на личността, въпросници за оценка на самооценката и индивидуалните самовъзприятия, описи на Бек за самооценка на емоционалното и социално увреждане на младите хора. Използваните въпросници са с висока надеждност, валидност и са адаптирани.

В трета глава е направен изчерпателен анализ на резултатите на изследването. Резултатите са обработени със софтуерен пакет за статистически анализ СПСС статистик 28 и чрез корелационен анализ. Резултатите са представени прегледно, подредени са в таблици. Показана е тяхната съотнесимост към хипотезите на изследването. Постигнатите резултати и направените изводи са ценни за успешната работа на училищните психолози, учителите и педагозите с ученици, имащи проблеми с идентичността, тревожността, общуването и себеизразяването. Това според мен е едно от многото достойнства на дисертационния труд.

Теоретичните и приложните постижения, представени в дисертационния труд са популяризирани в научните публикации на авторката.

Авторефератът представя адекватно и точно съдържанието, структурата, научните достойнства, водещите идеи, постигнатите резултати и приносите на дисертационния труд.

В дисертационния труд не открих текстове, които да са плагиатствани от други автори и до мен не са достигнали сигнали за това. Всички текстове, които Андреа Хрисанту е ползвала са цитирани коректно, като са спазени утвърдените стандарти.

Нямам критични бележки към дисертационния труд и автореферата към него.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

1. Направен е задълбочен теоретичен анализ на влиянието на тревожността и самооценката в общуването между родители и юноши, и между гръцки и кипърски юноши.
2. Установено е актуалното състояние на нивата на тревожност, самооценка и комуникативно безпокойство сред гръцки и кипърски юноши.
3. Анализът на резултатите от проведеното емпирично изследване разкрива актуалните взаимозависимости между тревожността,

самооценката и психологическата специфика на общуването в училището и в семейството в Република Гърция и в Република Кипър.

4. Посочени са актуалните фактори, влияещи върху формирането на идентичността, самочувствието и комуникативното безпокойство сред съвременните гръцки и кипърски юноши.
5. Разкрити са актуалните фактори, които могат да повлияят благоприятно за хармонизирането на отношенията между родители и юноши и между връстници в юношеска възраст в Република Гърция и в Република Кипър.

В заключение – представеният дисертационен труд на тема: „Взаимовръзки между идентичност, себеуважение и комуникационно безпокойство при ученици в юношеска възраст от Република Гърция” е теоретично обоснован, структуриран е много добре, проведено е стойностно емпирично изследване. Резултатите са обработени прецизно и са направени аргументирани изводи с конкретна практическа насоченост и приложимост при решаването на проблеми във взаимоотношенията между юноши в училищна среда и за подобряването на общуването между юношите и техните родители. Всичко това ми дава достатъчно основания убедено да изразя положителното си мнение и категорично да гласувам на Андреа Хрисанту да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор по психология“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“.

София, 31.10.2023 г.

Доц. д-р Петър Нешев

STANDPOINT

by Assoc. Prof., Doctor Petar Kirilov Neshev, Trakia University – Stara Zagora, elected as a member of the Scientific Jury under the procedure for the acquisition of the educational and scientific degree “Doctor” by Antrea Chrysanthou, according to Order No. 2232/20.10.2023 of the Rector of Southwestern University “Neofit Rilski” and appointed to prepare on statement on the basis of Protocol No. 32/16.10.2023 y.

Subject: presented dissertation work on the topic “Interrelationships between Identity, Self-esteem and Communication Anxiety among Adolescents in the Republic of Greece” for the award of the educational and scientific degree “doctor” in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, Professional direction 3.2. Psychology, scientific specialty “Pedagogical and Age Psychology” with author Antrea Chrysanthou.

For the development of the standpoint, I was provided with a dissertation work, an abstract, the candidate’s curriculum vitae. The documents show that Antrea Chrysanthou has successfully completed all the planned activities in the individual study plan for the entire duration of the doctoral studies and has successfully gone through the necessary procedure for admission of defense for the acquisition of the educational and scientific degree “doctor” in accordance with Law of Higher Education, the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for the Implementation of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations on the Conditions and The regulations for the development of the academic staff at Southwestern University “Neofit Rilski”.

General characteristic of the dissertation work

The thesis submitted for defense is a meaningful and well-founded study of an actual and significant problem in the field of modern pedagogical and age psychology. The developed issues have been competently and motivatedly researched. The author clearly explains the interrelationships between identity, self-esteem and communicative anxiety among the studied students from the Republic of Greece. The dissertation work consists of an introduction, three chapters, a conclusion, references, appendices and is in a volume of 246 pages. The text contains 29 tables and 17 appendices. Adequate scientific sources were used, respectively 95 in Greek and 343 in English.

Actuality and relevance of the research topic

Antrea Chrysanthou points out in the introduction the importance of commitments, motivation and psychological balance in the formation of adolescent identity. The author rightly notes that adolescent social anxiety is a serious scientific problem, and finding effective interventions to overcome anxiety continues to stimulate the interest of researchers (p. 5). The working concepts of identity, adolescent student, communicative anxiety, self-esteem are

correctly defined. Antrea Chrysanthou reveals the most importance for the cognitive and emotional development of the personality.

Theoretical argumentation of the study

In the first chapter entitled “Theoretical views”, Antrea Chrysanthou successfully compares different scientific concepts and theoretical approaches to explain the stages of adolescence, the changes that occur in adolescents, self-esteem and communicative anxiety. The author examines in detail the crisis of identity in adolescence and its impact on anxiety, guilt, relationships with parents and peers. She points out the factors that threaten the adolescent’s self-esteem: social stress, school failures, problems in the family environment. The defense mechanisms that adolescents most often use are emotional isolation, escape, daydreaming, displacement.

Psychological specificity of the research

One of the strengths of the work is in revealing the psychological specificity and manifestations of anxiety in adolescence. The psychological content of adolescent anxiety includes school performance, meaning in life, health and social interactions. The author also devotes considerable attention to the distinguishing characteristic of adolescents prone to increased levels of anxiety.

Anxiety unlocks mental problems such as a bad mood, irritability, nervousness, conflict, aggression, and auto-aggression. According to Antrea Chrysanthou, some of the possible ways to reduce anxiety are developing skills to achieve success, building skills to deal with anxiety in the classroom, engaging students in activities that stimulate dialogue, critical thinking and student’s self-esteem.

Practical side of the research

In the second chapter, the author presents the purpose, hypotheses, design, participants and methods of her empirical research. She has investigated the relationships between identity, self-esteem and communication anxiety in adolescent and adolescent students. The research is very well planned, organized and implemented in practice. The following psychological constructs were investigated: a) situational anxiety, b) personal anxiety, c) self-concept, d) self-perception, e) self-esteem, f) school competencies. Spielberger’s questionnaire was used to measure anxiety as a state and personality trait, questionnaires to assess self-esteem and individual self-perceptions, Beck’s inventories for self-assessment of emotional and social impairment of young people. The questionnaires used have high reliability, validity and are adapted.

In the third chapter, a comprehensive analysis of the research results is made. The results were processed with statistical analysis software package SPSS statistician 28 and by correlation analysis. The results are presented in an overview, arranged in tables. Their relevance to the research hypotheses is shown. The results achieved and the conclusions drawn are valuable for the successful work of school psychologists, teachers and pedagogues with students

having problems with identity, anxiety, communication and self-expression. This, in my opinion, is one of the many merits of dissertation work.

The theoretical and applied achievements presented in the dissertation work are popularized in the author's scientific publications.

The abstract adequately and accurately presents the content, structure, scientific merits, leading ideas, achieved results and contributions of the dissertation work.

In the dissertation work, I did not find texts that were plagiarized by other authors, and no signals of this have researched me. All the texts that Antrea Chrysanthou used were quoted correctly, following established standards.

I have no critical remarks about the dissertation work and the abstract to it.

Scientific and scientific-applied contributions of the dissertation work

1. An in-depth theoretical analysis of the influence of anxiety and self-esteem in communication between parents and adolescents and between Greek and Cypriot adolescents was made.
2. The current state of the levels of anxiety, self-esteem and communicative anxiety among Greek and Cypriot adolescents was established.
3. The analysis of the results of the conducted empirical research reveals the current interdependencies between anxiety, self-esteem and psychological specificity of communication at school and in the family in the Republic of Greece and in the Republic of Cyprus.
4. Current factors influencing the formation of identity, self-esteem and communicative anxiety among modern Greek and Cypriot adolescents are indicated.
5. The current factors that can have a favorable effect on the harmonization of relations between parents and adolescents and between peers in adolescents in the Republic of Greece and in the Republic of Cyprus have been revealed.

In conclusion – the presented dissertation work on the topic “Interrelationships between Identity, Self-esteem and Communication Anxiety among Adolescents in the Republic of Greece” is theoretically grounded, very well structured, valuable empirical research has been conducted. The results have been processed precisely and reasoned conclusions have been drawn with a specific practical orientation and applicability in solving problems in relationships between adolescents in school environment and for improving communication between adolescents and their parents. All this give me sufficient grounds to confidently express my positive opinion and categorically vote for Antrea Chrysanthou to be awarded the educational and scientific degree “Doctor of Psychology” in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, Professional direction 3.2. Psychology, scientific specialty “Pedagogical and Age Psychology”.

Sofia, 31.10.2023 y.

Assoc. Prof. Dr. Petar Neshev